

KULTUR-SANAT

Saygun'u birinci ölüm yıldönümünde eşi Nilüfer Hanım anlatıyor

'Dostlarına açık bir insandı'

İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası, Ahmed Adnan Saygun'un birinci ölüm yıldönümünde "Saygun'u Anma Konseri" düzenliyor. Konser, 7 ocak salı günü saat 19.00'da Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleşecek. Bestecinin eşi Nilüfer Hanım, Evin İlyasoğlu'nun kendisi ile yaptığı söyleşide Saygun'u anlattı.

EVİN İLYASOĞLU

-Nasıl tanıştınız Adnan Saygun ile?

-1936'da bir grup müzisyen Macar kızı bir orkestra kurmuşuk. Savaş hazırlanan ülkemizden kaçarak Avrupa'da ve Türkiye'de iş imkânları aradık. Hepimiz Peşte Müzik Akademisi'nden, konservatuvardan mezindik. Klasik çalıp opera ve operetlerden seçme aryalara söylüyorduk. Ben de şantözüm. İstanbul'da Tokatlıyan'da Büyükkada'da ve Ankara Karpice'te çalışıyorduk.

-Siz çok doğru ve güzel Türkçe konuşuyorsunuz.

-Adnan yalnız müzikte değil, her konuda çok iyi bir hocaydı. Benim iyi Türkçe öğrenmem için çok özen gösterdi.

-Nasıl evlendiniz?

-1940'ta evlendik. Adnan, o sırada vekâlet emrindeydi. Anadolu'ya gidip müfettişlik yapıyordu. Bir de Halk Partisi'nin müşaviri idi. Beni bir Macar ailenin yanına yerleştirdi. Artık çalışmıyordum.

-Neden vekâlet emrindeydi?

-Biz evlenmeden biraz önce Ankara'daki konservatuvarda geçen bir hadise yüzünden. Tam 12 yıl sürdü. Amerika'dan dönüncem kadar.

-Adnan Bey'in ailesini tanıdınız mı?

-Annesi küçükken ölmüş. Babası aydın bir öğretmendi. İzmir Milli Kütüphanesi'nin kurucularından. Kendi imkânları içinde çocuklarına iyi eğitim vermiş, keman piyano çaldırtmış. 83 yaşında öldü. Ankara'da bizim yanımızda da çok oturdu.

-Evlendikten sonra yakın çevrenizde kimler vardı?

-Ankara 1940'larda küçük, ama

çok güzel bir şehirdi. Aydın çevre, konser meraklıları birbirini hep tanırdı. Bizim en yakınımız piyanist Mithat Fenmen, ressam Arif Kaptan, folklor araştırmacısı Halil Bedii Yönetken'di.

-Adnan Bey içine dönük -kendî dünyasında- dışardakilerle pek alışveriş kurmayı sevmeyen bir karakter olarak tanınırmış?

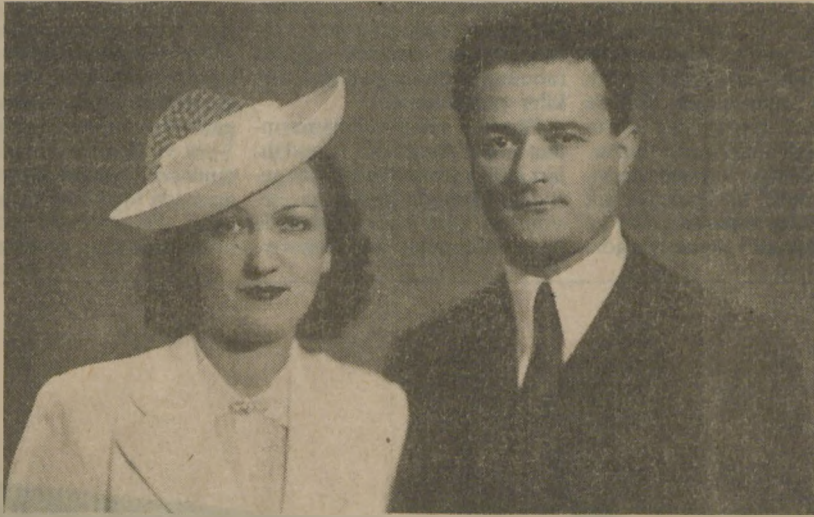
-Dostlarına çok açık, gerçekten sevdikleriyle çok samimi bir insandı. Ankara'da çok sık davetler oluyordu, özellikle yabancı elçiliklerde. Benim ısrarım ile bazılarında katılırdık. Oralarda tanıyacağı çevre ile dış dünyaya açılma imkânları bulacağına inanı-

çok genç değildim. Hatta neden daha genç biriyle evlenmiyorsun dedim, 'ben olgun insandan hoşlanıyorum' cevabı vermişti. Ama hiçbir zaman yaşımlı göstermedim.

-Amerika'ya nasıl gittiniz?

-1950 yılında Marshall yardımı programları içinde gittik. Önce altı ay, sonra sekiz ay kaldık. Adnan kendi kendine İngilizce öğrendi. Zaten Fransızca'yı ana dili gibi konuşurdu. New York'ta idik. Stokowski gibi büyük bir şefle tanıştık, sonradan Yunus Emre'yî çaldırdı. Büyük bir tarihi olaydı.

-Halen Budapeşte'de ailenizden kim-

Geçen yıl yitirdiğimiz besteci A. Adnan Saygun eşi Nilüfer Saygun'la birlikte.

yordum. Öyle de oldu sonradan.

-Çok güzel bir çiftmişsiniz, değil mi?

-Yok canım, ben çok güzel değilim, ama hep ince ve bakımlıydım. Adnan uzun boylu ve çok yakışıklıydı. Sonradan öğrendim ki, biz*evlenince bütün hanım öğrencileri mateme girmiş. Hepsisi de Adnan'a âşıkmiş. Hem de bir ecnebi ile evlenmesini bir türlü hazmedememişler.

-Siz Budapeşte Müzik Akademisi mezunu olarak neden hiç çalışmadınız. Evlendikten sonra hocalık yapabildiniz mi?

-Adnan istemedi. O zamanlar şarkı söyleyen bir kadına Türkiye'de hafif gözle bakılırmış.

-Kaç yaşındasınız Nilüfer Hanım?

-Tam 83. Adnan ile evlendiğimde

se var mı?

-Hayır. Babam tüccardı. Avukat olan ağabeyim Rusya'da savaşta kaybolmuştu. Hiç kimse kalmadı.

-Ankara'da uzun yıllar kalmışsınız. Çoksensliliğe geçişin ilk dönemini yaşadınız mı. O günlerin başlıca sorunları nelerdi?

-Ben hep Adnan'a yapılan haksızlıkları, kıskançlıkları hatırlıyorum. Neler yaşadık, şimdi anlatmaya kalksam günler sürer. Mesela Bela Bartok gibi bir besteci gelip Türkiye'de kalmak istiyor, sırf Adnan'ın arkadaşı diye engelliyorlar, sonra Hindemith'i getiriyorlar..

-"Devlet Sanatçılığı"nı da tesis edenlerden biri Adnan Bey değil mi?

-Evet. Macaristan'daki örnekleri al-

dı; mutlaka uluslararası başarı kazanmış sanatçılar olacaktı. Sonra kend de pişman oldu bu işe önyak olduğu-na.

-Ne zaman İstanbul'a taşındınız?

-Tam otuz üç yıl Ankara'da yaşadık. 1973'te İstanbul'a geldik. Adnan'ın ideali bir etnomüzikoloji kurmaktı. 1980'li yıllarda Doğramacı bize gelip gidiyordu. 1987'de Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuvarı'nda kurdu bu bölümü.

-Adnan Saygun'un filozofluğu ve şahırlığı de vardı değil mi?

-Operalarının metnini, liedlerinin sözlerini yazdığı gibi ayrıca şiirleri de vardır. Kitaplığına bir bakın, hiç romana rastlamazsınız. Hepsisi felsefe, araştırma, folklor incelemesi gibi binlerce kitap.

-Bugün Saygun ekolünü sürdüren genç kuşak besteciler kimler?

-En son öğrencileri: Özkan Manav ve Hasan Uçarsoy diyebilirim.

-Onun ölümünden, bir yıldan bu yana eserlerinin çalınması, yeni plaklar yapılması, hakkında incelemeler, anma törenleri gibi etkinlikler yapılması konusunda nasıl girişimler var?

-Adnan'ın ölümüne duyduğum acı bir yana, dünyada kalmanın dertleri bir yana. O çok onurlu bir insandı. Ben de hiç kimseye eserini çalın, plak basın, tören yapın gibi şeyleri hatırlatmak istemiyorum. Adnan istemezdi zorlamayı diye düşünüyorum. Ama yıllık konser programlarında önceden düzenlenmiş hiçbir şey yok onun ölüm gününü anmak için. Biz 1983 yılında bütün varlığımızı Türk Eğitim Vakfı'na bağışladık. Hâlâ sürekli beyannamelerle, kırtasiye ile uğraşıyorum. Mezarının yapılması bile sorun oldu, kendi imkânlarımla uğraşıyorum.

-Yayın haklarını düzenli alabiliyor musunuz?

-Ne mümkün! Almanya'da Peer Verlag sorumlu bu işlerden. Bugün plaklar, compact discler yapıyor, dünyanın her yerinde çalışıyor, benim elim hiçbir şey geçmiyor. Hikmet Şimşek her yerde çaldırıyor Oratoryo'yu, plaklar yapıyor. Sorunca "Ben yayın haklarına hiç karışmam" diyor. Herhalde Almanya'ya nota kirası ödeniyor, bana düzensiz olarak küçük paralar gönderiyorlar. Karmakarışık.

